Suomen luonnonsuojeluliitto
Talousvaliokunta, kirjallinen asiantuntijalausunto
5. helmikuuta 2026

Asia: VNS 9/2025 vp Valtioneuvoston selonteko: keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelma

Suomen luonnonsuojeluliitto kiittää lausuntopyynnöstä ja toteaa seuraavaa:

Suomea velvoittavat sekä ilmastolakiin kirjattu hiilineutraaliustavoite vuodelle 2035 että EU:n taakanjakoasetuksen mukainen velvoite vähentää taakanjakosektorin päästöjä 50 prosenttia vuoden 2005 tasosta vuoteen 2030 mennessä. Näiden velvoitteiden täyttämättä jättäminen aiheuttaa Suomelle merkittäviä taloudellisia riskejä.

Taakanjakosektorin kokonaisarvio
KEITO-hankkeen nykytoimiskenaarion mukaan taakanjakosektorin päästöt laskevat vuoteen 2030 mennessä noin 18,9 Mt CO2-ekv, mikä jää noin 1,7 Mt vajaaksi EU-velvoitteesta. Luonnonsuojeluliitto katsoo, että strategiassa esitetty taakanjakosektorin toimenpidekokonaisuus on riittämätön EU:n velvoitteiden saavuttamiseksi. Tämä koskee tilannetta jo ennen maankäyttösektorin alijäämän siirtymisen riskiä taakanjakosektorille.

KAISU-luonnoksessa tunnistetaan sanallisesti maankäyttösektorin nieluvajeen muodostama merkittävä riski velvoitteiden saavuttamiselle, mutta suunnitelman esittämät toimenpiteet eivät heijasta tämän riskin mittakaavaa. Erityisen huolestuttavaa on, että maankäyttösektorin kasvava alijäämä uhkaa siirtyä taakanjakosektorin katettavaksi.

Taakanjakosektoria ei siis ole mahdollista tarkastella erikseen maankäyttösektorin tilanteesta. Hiilineutraaliustavoitteen saavuttaminen edellyttää, että eri sektorien toimet suunnitellaan ja toteutetaan kokonaisuutena niin, että sekä päästövähennykset että hiilinielujen vahvistaminen muodostavat riittävän kehityspolun.

Liikenne
Luonnonsuojeluliitto katsoo, että KAISU:ssa esitetyt lisätoimen tieliikenteen päästövähennysten edistämiseksi ovat riittämättömät. Toimien päästövähennysvaikutukset ovat huomattavan pieniä verrattuna hallituksen tekemiin heikennyksiin esimerkiksi jakeluvelvoitteeseen. Lisäksi suunnitelmassa esitetyt toimet ovat pääosin lyhytaikaisia tukiratkaisuja, eikä siinä esitetä juurikaan pidempiaikaiseen, rakenteelliseen ja kestävään muutokseen tähtääviä toimenpiteitä.

Luonnonsuojeluliiton näkökulmasta kestävä liikennejärjestelmä edellyttää käyttövoimamuutoksen lisäksi liikennesuoritteen vähentämistä kokonaisuudessaan. Suuri osa toimenpiteistä, kuten romutuspalkkiot ja jakeluinfran tuet, kohdistuvat autokannan sähköistämisen ja uudistamisen tukemiseen, sen sijaan että toimilla pyrittäisiin vähentämään liikennesuoritetta. Vaikka liikenteen sähköistyminen on tärkeää, ei nykyistä liikennesuoritetta ole mahdollista ylläpitää liikenteen sähköistymisen kautta.

Keskeisiä toimenpiteitä olisivat esimerkiksi kävelyn ja pyöräilyn sekä joukkoliikenteen tukeminen. Hallitus on kuitenkin toiminut päinvastaisesti: kävelyn ja pyöräilyn tuki on leikattu murto-osaan aiemmasta, kuten myös suunnitelmasta ilmenee. Vielä vuosina 2021-2022 valtio ohjasi kävelyn ja pyöräilyn investointiohjelmaan rahoitusta noin 30 miljoonaa euroa/vuosi. Vuonna 2025 rahoitusta kävely- ja pyöräilyhankkeisiin on talousarviossa esitetty 1,8 miljoonaa euroa. Hallitus on myös

heikentänyt joukkoliikenteen saatavuutta ja saavutettavuutta, muun muassa korottamalla joukkoliikenteen ALV:n 10 prosentista 14 prosenttiin. Myös suurten ja keskisuurten kaupunkiseutujen joukkoliikenteen rahoitusta on leikattu. Samaan aikaan hallitus on toimillaan kannustanut yksityisautoilua, muun muassa alentamalla ajoneuvoveroa.

- Luonnonsuojeluliitto kannattaa puhtaiden kuorma-autojen hankintatukien jatkamista vuosille 2026-2030. Hankintatuet kaasukäyttöisille raskaan liikenteen ajoneuvoille ovat toimiva keino kasvattaa biokaasun osuutta jakeluvelvoitteessa sekä tukea biokaasun investointeja Suomessa**.**
- Raskaan kaluston hankintatuki mikroyrityksille on toimenpiteenä sinänsä kannatettava, mutta sen osuuden kaikesta SCF:n kautta jaettavasta tuesta tulisi olla selvästi rajattu. Näin varmistetaan, että valtaosa rahoituksesta kohdennetaan ensisijaisesti haavoittuvassa asemassa olevien kotitalouksien tukemiseen. Tukien kohdentaminen pelkästään haavoittuviin yrityksiin voi osoittautua käytännössä haastavaksi ja edellyttää tarkkaa harkintaa sekä selkeitä kriteerejä.
- Vaikka romutuspalkkio voi olla toimena tehokas ja oikeudenmukainen, nykymuodossaan esitys ei ole kannatettava. Esitetyn kampanjan ilmastovaikutukset olisivat mitättömät. Romutuspalkkion saamisen ehdoksi esitetään, että vanhan romutetun auton tilalle hankitaan uusi nollapäästöinen henkilöauto, jonka käyttövoimana on kokonaan sähkö tai vety, tai alle 140 grammaa kilometriltä (WLTP) hiilidioksidia päästävä henkilöauto. Päästöraja on liian korkea.
- Suomen luonnonsuojeluliitto kannattaa konversiotukien edistämistä osana liikenteen irtautumista fossiilisista polttoaineista. Olemassa olevien kulkuneuvojen konvertoiminen on materiaalitehokkuuden näkökulmasta merkittävästi parempi vaihtoehto kuin uusien vähäpäästöisten kulkuneuvojen tuottaminen.
- Kävelyn ja pyöräilyn valtionavustus on Luonnonsuojeluliiton näkökulmasta kannatettava toimi. Toimenpide on oikeudenmukaisuuden näkökulmasta tärkeä, ja sillä pyritään lisäämään liikenneköyhien ja liikenneköyhyyden riskissä olevien ryhmien mahdollisuuksia saavuttaa palveluita ekologisesti ja taloudellisesti kestävällä tavalla. Toimenpiteen toteuttamiseen tulee sitoutua ja siihen osoittaa riittävät määrärahat.
- Alueellisen joukko- ja kutsuliikenteen kehittäminen on oikeasuuntainen toimi liikenteen päästövähennyksissä ja autoriippuvuuden vähentämisessä sekä alueellisen oikeudenmukaisuuden kannalta. Koska kyseessä on SCF:n alainen toimi, sen tulisi kohdentua erityisesti haavoittuvimpien kotitalouksien tarpeisiin. On erityisen tärkeää huomioida tukitoimissa pienemmät kaupungit ja kaupunkiseudut sekä harvemmin liikennöidyt alueet, joissa liikenneköyhyys on erityisen suuri haaste. Luonnonsuojeluliiton näkökulmasta toimenpidettä tulisi konkretisoida ja siihen osoittaa riittävät resurssit sen vaikuttavuuden varmistamiseksi.
- Luonnonsuojeluliiton näkökulmasta julkisen jakeluinfran tukeminen on toimena tarpeellinen. Erityisesti raskaan kaluston jakeluinfran rakentamisen tuelle on edelleen vahva tarve, sillä ajoneuvoja on vasta vähän liikenteessä, eikä jakeluinfran rakentuminen ole toteutunut markkinaehtoisesti. Luonnonsuojeluliitto korostaa, että tukea on erityisesti kohdistettava latauspisteisiin, jotka eivät rakentuisi ilman tukea.
- Taloyhtiöiden latausinfra-avustuksen jatkaminen on perusteltua, sillä avustus on ollut erittäin suosittu. Luonnoksessa esitetään kampanjamuotoista avustusta vuosille 2026-2027, sekä avustuksen jatkamisen tarpeen ja mahdollisuuksien selvittämistä vuosille 2028-2030. Luonnonsuojeluliiton näkökulmassa suunnitelmassa tulisi jo nyt sitoutua pitkäjänteisempään avustukseen, sillä sähköautojen osuuden ajoneuvokannassa voidaan olettaa kasvavan lähitulevaisuudessa. Latausinfran puuttuminen taloyhtiöistä voi muodostua pullonkaulaksi, jos sitä ei tueta riittävästi.

- Sähkökäyttöisten työsuhdeautojen veroetu on sinänsä kannatettava toimi, mutta ajoneuvojen ja polttoaineiden verotukseen tulisi puuttua johdonmukaisemmin, jotta ne ohjaisivat aitoihin liikenteen päästövähennyksiin. Pelkästään työsuhdeautojen veroetu koskee rajallista osaa yhteiskunnasta.

Maatalous

Maatalouden päästövähennyspotentiaali liittyy erityisesti turvemaihin, jotka muodostavat noin 10 % peltopinta-alasta mutta aiheuttavat jopa puolet maatalouden päästöistä. Tehokkaimmat ja kustannustehokkaimmat toimet liittyvät turvepeltoihin, esimerkiksi niiden vettämiseen ja kosteikkoviljelyyn. Sama koskee kasvipainotteisen ruoantuotannon edistämistä, vaikka ruokavalion muutoksilla olisi merkittävä ilmastohyöty ja myös kansanterveydellisiä etuja.

- Turvepeltojen pohjaveden pinnan nostamisella tai alueen vettämisellä on mahdollista saavuttaa merkittäviä päästövähennyksiä. Turvepeltojen ilmastokosteikkotoimessa tai huonotuottoisten paksuturpeisten peltojen kosteikkotoimessa alue ennallistetaan suon kaltaiseksi alueeksi esimerkiksi patoamalla ojia niin, että pohjaveden pinta nousee pysyvästi tasolle, joka ehkäisee tehokkaasti turpeen hajoamisen. Turvepeltoja vettämällä voidaan vastata myös EU:n ennallistamistavoitteisiin ja luonnon monimuotoisuuden edistämistavoitteisiin.
- Luonnonsuojeluliiton näkökulmasta myös kosteikkoviljelyn kansalliset tuet tulisi palauttaa. Kosteikkoviljely on erittäin kustannustehokas ilmastotoimi, mutta Orpon hallitus on leikannut siihen osoitetut määrärahat. Kosteikkoviljelyn tukemista tulisi myös EU-tasolla edistää osana uuden yhteisen maatalouspolitiikan (YMP) valmistelussa, sillä nykyisen ohjelman puitteissa siihen ei ole mahdollista hakea tukia.
- Luonnonsuojeluliiton näkökulmasta biokaasun käyttöönottoa tulee edistää. Biokaasulle on osoitettu useissa tutkimuksissa yhtä suuri päästövähennyspotentiaali liikenteessä kuin uusiutuvalla sähköllä kulkeville ajoneuvoille. SYKE:n raportin mukaan päästövähennys biokaasun käytöllä on 20-80 % biojätteestä tehtynä ja 72-202 % lietelannan kohdalla verrattuna vastaavaan bensiiniautoon.
- Metsitys voi oikein kohdennettuna olla kannatettava toimi. Luonnonsuojeluliitto huomauttaa, että vanhojen turvepeltojen metsitys voi aiheuttaa merkittäviä päästöjä turpeen hajotessa. Siten metsitys tulee rajata ainoastaan hyvin ohutturpeisiin maihin ja kivennäismaihin. Tutkimusten mukaan metsän kasvatus rehevillä kasvupaikoilla on ilmastollisesti kestävää ja hiilivaraston turvaavaa vain hyvin ohutturpeisilla (< 10 cm) ojitusalueilla. Näillä paikoilla puuston hiilivarasto on turpeen hiilivarastoa merkittävämpi.
- Luonnonsuojeluliitto on pettynyt siihen, ettei suunnitelmassa esitetä minkäänlaisia ohjauskeinoja, jotka tukisivat siirtymää kasvipainotteiseen ja siten ilmastoystävälliseen ruokavalioon. Ilmastoystävällisen ruuantuotannon ja -kulutuksen tukeminen tulisi nostaa selkeäksi toimenpiteeksi. Lihan ja muiden eläinperäisten tuotteiden kulutusta tulee vähentää ja tuotannon määrää pienentää ohjaamalla julkisia hankintoja, haittaveroilla sekä maataloustukia muuttamalla. Maatalouspolitiikalla on keskeinen rooli tuotantorakenteen uudistamisen mahdollistamisessa, ja se tulisi nostaa politiikkatoimeksi. Maidontuotannon osalta suunnitelmassa väitetään, että “kestävin tie maidontuotannon ilmastokuormituksen vähentämiseen on tuotannon tehostaminen”, muun muassa eläinjalostuksen, ruokinnan ja hoidon keinoin. Luonnonsuojeluliitto huomauttaa, että aidosti kestävin tie olisi tehostamisen sijaan tuotannon ja kulutuksen vähentäminen kestävälle tasolle kokonaisuudessaan.

Rakennusten erillislämmitys

Rakennusten erillislämmityksen osalta suunnitelman toimet perustuvat erityisesti fossiilisten polttoaineiden käytön lopettamiseen tai vähentämiseen kiinteistöjen lämmityksessä. Luonnonsuojeluliiton näkökulmasta nämä toimet ovat aiheellisia, mutta suunnitelmassa tulisi kiinnittää enemmän huomiota myös rakenteellisen energiatehokkuuden edistämiseen. On tärkeää huomioida, että energiantuotannolla on väistämättä ympäristölle haitallisia vaikutuksia, joten energiatehokkuuden parantamista ja energian kokonaiskulutuksen minimoiminen tulisi asettaa etusijalle.

Samoin kuin liikenteen toimet, erillislämmityksen päästövähennyksiin tähtäävät toimet ovat pääosin tukimuotoisia ja lyhytaikaisia, sen sijaan että niillä tavoiteltaisiin rakenteellista ja kestävää muutosta. Pitkäjänteinen panostus energianeuvontaan ja energiaremontteihin on välttämätöntä sekä ilmastotavoitteiden että oikeudenmukaisuuden kannalta. Energianeuvonnan ja tukien kohdentaminen haavoittuvimmille kotitalouksille sekä avustukset asuinrakennusten energiatehokkuuden parantamiseen ovat tarpeellisia.

- Luonnonsuojeluliitto kannattaa linjausta jatkaa öljy- ja kaasulämmityksestä luopumisen tukea, joka on osoittautunut tehokkaaksi ja suosituksi keinoksi ja edistänyt merkittävästi siirtymää puhtaampiin lämmitysjärjestelmiin. Toimenpiteet ovat siten perusteltuja, ja niihin tulee osoittaa riittävät resurssit.
- Korotetun kotitalousvähennyksen jatkaminen öljylämmityksestä luopumiseksi on Luonnonsuojeluliiton näkökulmasta kannatettava toimi. Samoin kuin öljy- ja kaasulämmityksestä luopumisen tuen kohdalla, tulee vähennyksen kohdentumiseen kiinnittää erityistä huomiota, jotta se hyödyttää ensisijassa haavoittuvassa asemassa olevia kotitalouksia.

Työkoneet
Siirtymä nolla- ja vähäpäästöisiin työkoneisiin etenee hitaasti muun muassa koneiden pitkien käyttöaikojen, vähä- ja nollapäästöisten työkoneiden korkeiden hintojen sekä kehittymättömän vaihtoehtoisen käyttövoimien infrastruktuurin takia.

- Luonnonsuojeluliitto yhtyy suunnitelman toteamukseen, että työkoneiden päästölaskennan ja työkonekantatietojen puutteellisuus on merkittävä haaste, ja tietopohjaa tulee parantaa.
- Luonnonsuojeluliitto suhtautuu myönteisesti vaihtoehtoisten käyttövoimien sekä siihen liittyvän infrastruktuurin edistämiseen osana suunnitelmaa. Lisäksi infrastruktuurin kehittäminen siten, että sitä voisi hyödyntää työkoneiden lisäksi raskaan liikenteen tarkoituksiin olisi kustannustehokas ratkaisu.
- Maatalouden työkoneiden fossiilisen polttoöljyn huomattava veroetu (energiaverojen palautus) on ilmaston kannalta erittäin haitallinen tuki. Luonnonsuojeluliiton näkökulmasta tuen asteittaisesta lopettamisesta tulisi tehdä päätös KAISU-suunnitelman yhteydessä.

Jätteiden käsittely ja jätteenpoltto
Jätehuollon saralla on kirittävää, sillä Suomi ei ole saavuttanut EU:n jätepolitiikan tavoitteitaan, ja komissio on suosittanut Suomen edistämään jätteenpolttoa vähentäviä ohjauskeinoja. Taakanjakosektorin jätteenpolton päästöt ovat kasvaneet yhdyskuntajätteen energiahyödyntämisen lisääntymisen myötä, mikä on jätehierarkian vastaista.

Suomen luonnonsuojeluliitto
Talousvaliokunta, kirjallinen asiantuntijalausunto
5. helmikuuta 2026

Jätteenpolton kasvihuonekaasupäästöjen vähentämisessä ensisijaisena tavoitteena tulisi olla polttoon päätyvän materiaalin vähentäminen. Tämä lähestymistapa tukisi myös kiertotalouden periaatteita. Luonnonsuojeluliitto peräänkuuluttaa selkeää sääntelyä kierrätyksen edistämiseksi.

F-kaasut
Luonnonsuojeluliitto yhtyy suunnitelmassa esitettyihin toimiin, ja huomauttaa, että Syken toteuttamalle julkisten hankintojen kriteerien päivitystyölle ympäristöystävällisempien ilmastointi- ja lämpöpumppulaitteiden käytön edistämiseksi on varmistettava rahoitus.

Teollisuus ja muut päästöt
Suuri osa teollisuuden päästöistä kuuluu päästökaupan piiriin, ja päästökaupan hintaohjaus on ollut toimivaa teollisuuden päästövähennysten edistämisessä. Luonnonsuojeluliitto kuitenkin huomauttaa, että teollisuuden päästövähennyksissä luotetaan liian vahvasti toimialojen omiin vähähiilisyystiekarttoihin. Tiekartat eivät sido alan toimijoita, ja tiekarttojen erillisyys vaikeuttaa kokonaiskuvan ja tiekarttojen yhteensopivuuden arvioimista.

Julkiset hankinnat
Julkisia hankintoja sääntelemällä ja ohjaamalla voidaan edistää vähähiilisiä, energiatehokkaita sekä kiertotaloutta ja luonnon monimuotoisuutta tukevia ratkaisuja. Myös julkisten hankintojen kohdalla on pyrittävä ensisijaisesti vähentämään materiaalien kulutusta sekä edistämään kiertotaloutta.

Lisätietoja
Nelli Immonen, ilmastoasiantuntija, 045 7885 2037, nelli.immonen@sll.fi